A Tanács következtetései a kisgyermekkori nevelésről és gondozásról: hogy minden gyermek szilárdan megalapozhassa jövőjét

(2011/C 175/03)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

TEKINTETTEL:

— a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által 2006. november 14-én elfogadott, az oktatás és a képzés hatékonyságáról és méltányosságáról szóló következtetésekre ([1]),

— a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által 2008. november 21-én elfogadott, „a fiatalok felkészítése a XXI. századra: az iskolák területén folyó európai együttműködés programja" témájú következtetésekre ([2]),

— az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről („Oktatás és képzés 2020") szóló, 2009. május 12-i tanácsi következtetésekre ([3]),

— a migráns hátterű gyermekek oktatásáról szóló, 2009. november 26-i tanácsi következtetésekre ([4]),

— az oktatás és a képzés szociális dimenziójáról szóló, 2010. május 11-i tanácsi következtetésekre ([5]),

EMLÉKEZTETVE ARRA, HOGY:

az Európa 2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív növekedéssel kapcsolatos céljainak ([6]) elérésében alapvető szerepet játszik az, hogy minden szinten – a kisgyermekkortól a felnőttkorig – javuljon az oktatási és képzési rendszerek hatékonysága és méltányossága,

ISMÉTELTEN MEGERŐSÍTVE, HOGY:

bár az oktatási és képzési rendszerek megszervezése és tartalmuk kialakítása az egyes tagállamok feladata, a nyitott koordinációs módszer alkalmazásával végzett európai szintű együttműködés és az uniós programok eredményes felhasználása hozzájárulhat a színvonalas oktatás és képzés megvalósításához azáltal, hogy támogatja és kiegészíti a nemzeti szintű intézkedéseket, és segítséget nyújt a tagállamoknak a közös kihívások megoldásában,

ÉS FIGYELEMMEL:

a „*Kiválóság és méltányosság a kisgyermekkori nevelésben*" témájú, 2011. február 21–22-én Budapesten megrendezett elnökségi konferenciára, amelyen hangsúlyozták, hogy a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban ötvözni kell a minőségi és a mennyiségi szempontokat, valamint *az EU gyermekjogi ütemtervéről* szóló, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának címzett bizottsági közleményre ([7]),

TUDOMÁSUL VESZI a „Koragyermekkori nevelés és gondozás: hogy minden gyermek szilárdan megalapozhassa jövőjét" című bizottsági közleményt ([8]),

ELISMERI, HOGY:

1. a színvonalas kisgyermekkori nevelés és gondozás ([9]) számos rövid és hosszú távú előnyt biztosít mind egyéni szinten, mind általában a társadalom szintjén. Kiegészíti a család által betöltött központi szerepet, és megteremti a nyelvelsajátítás, az egész életen át tartó eredményes tanulás, a társadalmi beilleszkedés, a személyes fejlődés és a foglalkoztathatóság szempontjából nélkülözhetetlen alapkészségeket. Ha még a gyermek életének meghatározó, korai éveiben kialakulnak e szilárd alapok, akkor eredményesebb lesz a későbbi tanulás, és az nagyobb eséllyel folytatódik a gyermek egész későbbi élete során, növelve ezáltal az oktatás keretében elért eredmények méltányosságát, és csökkentve a veszendőbe ment tehetségek miatt a társadalomra háruló költségeket, valamint a jóléti, egészségügyi, sőt akár igazságszolgáltatási közkiadásokat is;

2. a színvonalas kisgyermekkori nevelés és gondozás minden gyermek számára kedvező, de különösen fontos a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű, migráns vagy roma háttérrel rendelkező, illetve a sajátos nevelési igénnyel rendelkező, ezen belül a fogyatékkal élő gyermekek esetében. Azáltal, hogy segíti összezárni a teljesítményrést, és támogatja a kognitív, nyelvi, szociális és érzelmi fejlődést, a kisgyermekkori nevelés és gondozás segíthet kitörni a hátrányos helyzet és a célnélküliség nyomán kialakuló ördögi körből, amely gyakran korai iskolaelhagyáshoz és a szegénység egyik nemzedékről a másikra való továbbadásához vezet;

3. e tekintetben a magas színvonalú kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel általánossá tett, méltányos lehetőségének biztosítása nagy mértékben hozzájárulhat az *Európa 2020* stratégia sikeréhez, és különösen két uniós kiemelt cél eléréséhez: a korai iskolaelhagyás 10 % alá való csökkentéséhez és legalább 20 millió embernek a szegénység és a társadalmi kirekesztés veszélyével fenyegető helyzetből való kiemeléséhez;

([1]) HL C 298., 2006.12.8., 3. o.
([2]) HL C 319., 2008.12.13., 20. o.
([3]) HL C 119., 2009.5.28., 2. o.
([4]) HL C 301., 2009.12.11., 5. o.
([5]) HL C 135., 2010.5.26., 2. o.
([6]) Az Európai Tanács 2010. márciusi következtetései – EUCO 7/1/10 REV 1.
([7]) 7226/11 – COM(2011) 60 végleges.
([8]) 6264/11 – COM(2011) 66 végleges.
([9]) E következtetések alkalmazásában a *kisgyermekkori nevelés és gondozás* kifejezés minden olyan tevékenységre kiterjed, amelynek keretében a születéstől az iskolaköteles kor kezdetéig terjedő korú gyermekek számára nevelést és gondozást biztosítanak – kialakítástól, finanszírozástól, nyitvatartási időtől vagy a nevelési programok tartalmától függetlenül –, továbbá magában foglalja az iskolába lépés előtti nevelést is. (Forrás: az OECD kisgyermekkori nevelésről és gondozásról szóló I. jelentése (OECD Starting Strong I [2006], 7. o.)

4. ezenfelül, mivel a kisgyermekkori nevelés és gondozás lehetőséget biztosít a tanulási nehézségek korai felismeréséhez és az idejében történő beavatkozáshoz, segíthet a sajátos nevelési igényű gyermekek azonosításában, illetve amikor csak lehetséges, elősegítheti az általános tanrendű iskolákba való beilleszkedésüket;

5. habár a tagállamok az elmúlt években általában véve jó eredményeket értek el a kisgyermekkori nevelés és gondozás hozzáférhetőségének javítása terén, további erőfeszítésekre lesz szükség az „Oktatás és képzés 2020" stratégia keretében ([1]) elfogadott cél, azaz a 95 %-os részvételi arány 2020-ig történő eléréséhez, és különösen a hátrányos helyzetű gyermekek kisgyermekkori neveléshez és gondozáshoz való szélesebb körű hozzáférésének biztosításához;

6. a kisgyermekkori nevelés és gondozás magas színvonalának biztosítása éppoly fontos, mint hozzáférhetőségének és megfizethetőségének garantálása; ezenkívül figyelmet kell fordítani többek között a környezetre, az infrastruktúrára, a személyzeti ellátottságra, az irányításra és a minőségbiztosításra is;

7. a kisgyermekkori nevelés és gondozás keretében nyújtott szolgáltatások tekintetében helyi, regionális és országos szinten egyaránt szisztematikusabb és integráltabb megközelítést kell alkalmazni, bevonva valamennyi érintett felet – így a családokat is –, és szoros ágazatközi együttműködést kell folytatni a különböző szakpolitikák, így például az oktatáspolitika, a kulturális politika, a szociálpolitika, a foglalkoztatáspolitika, az egészségügy és az igazságszolgáltatás között;

8. fontos, hogy a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban dolgozó férfiak aránya nőjön, hogy ezáltal megváltozzon a kérdéshez való hozzáállás, és világossá váljon, hogy nem csak a nők alkalmasak a kisgyermekek nevelésére és a gondozására. A gyermekekre kedvezően hat, ha mindkét nemre vonatkozóan találkoznak szerepmodellekkel, és ez a nemekről való sztereotípiás gondolkodást is megváltoztathatja. Az olyan munkahelyek, ahol mindkét nem képviselteti magát, hozzájárulnak a gyermekek látókörének szélesítéséhez és a munkaerőpiacon uralkodó nemi szegregáció csökkentéséhez is;

9. a kisgyermekkori nevelés és gondozás általában kevesebb figyelemben részesül, mint az oktatás és képzés bármely más szintje, pedig bizonyított tény, hogy az első évek során nyújtott színvonalas nevelésbe való hatékony beruházás sokkal eredményesebb, mint a későbbi beavatkozás, és az jelentősen megtérül az egész életciklus folyamán, különösen a hátrányos helyzetű gyermekek esetében;

10. a kisgyermekek nevelése kapcsán eddig viszonylag kevés olyan uniós szintű kutatást végeztek vagy gyűjtöttek össze, amely információalappal szolgálhatna a kisgyermekkori neveléssel és gondozással kapcsolatos tagállami szakpolitikák kidolgozásához és végrehajtásához. A meglévő kutatási eredményeket szélesebb körben hozzáférhetővé kell tenni, és kiterjedtebb kutatásokkal kell kiegészíteni a különböző tagállamokban biztosított kisgyermekkori nevelésre és gondozásra és annak hatásaira vonatkozóan, figyelembe véve a kulturális sokszínűséget, valamint számba véve a bevált gyakorlatokat és a tapasztalatokat;

EGYETÉRT AZZAL, HOGY:

kettős kihívást jelent a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel általánossá tett, méltányos lehetőségének biztosítása és a szolgáltatás színvonalának emelése; az ezt célzó intézkedések közé tartozhatnak az alábbiak:

1. méltányos hozzáférés biztosítása a színvonalas, mindenkire kiterjedő kisgyermekkori neveléshez és gondozáshoz, különösen a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű, migráns vagy roma háttérrel rendelkező, illetve a sajátos nevelési igénnyel rendelkező, ezen belül a fogyatékkal élő gyermekek számára;

2. hatékony – többek között célirányos – finanszírozási modellek kidolgozása, amelyek megfelelő egyensúlyt teremtenek a köz- és a magánfinanszírozás között, a nemzeti és helyi körülményeknek megfelelően;

3. a gyermekgondozási és -nevelési szolgálatokra vonatkozó ágazatközi, integrált megközelítés előmozdítása annak érdekében, hogy azok holisztikus módon meg tudjanak felelni minden gyermek – kognitív, szociális, érzelmi, pszichológiai és fizikai – igényeinek, valamint hogy szoros együttműködés valósuljon meg a gyermek otthona és a gyermekgondozó-nevelő intézmény között, illetve zökkenőmentes legyen az átmenet a különböző nevelési-gondozási szintek között;

4. a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban foglalkoztatott személyzet szakmai felkészültségének támogatása, külön hangsúlyt helyezve kompetenciáik, képzettségük és munkafeltételeik fejlesztésére, továbbá a szakma megbecsültségének növelése. Ezenfelül, szakpolitikai intézkedések kidolgozása a jól képzett szakembereknek a szakterületre vonzása, képzése és megtartása, illetve a nemek közötti egyensúly javítása céljából;

5. olyan, fejlődési szempontból megfelelő programok és tanrendek előtérbe helyezése, amelyek mind a kognitív, mind a nem kognitív készségek elsajátítását elősegítik, ugyanakkor elismerik a játék fontosságát, amely a tanulás szempontjából szintén kulcsfontosságú a korai években;

6. a szülők támogatása azon szerepükben, hogy az első életévekben ők gyermekeik első számú nevelői, valamint a kisgyermekkori nevelést és gondozást végző szolgálatok arra való ösztönzése, hogy alakítsanak ki szoros együttműködést a szülőkkel, a családokkal és a különböző közösségekkel annak érdekében, hogy megismertessék velük a kisgyermekkori nevelés és gondozás kínálta lehetőségeket és a kisgyermekkori tanulás fontosságát;

7. a minőségbiztosítás előmozdítása valamennyi kulcsszereplő, köztük a családok bevonásával;

([1]) Lásd a következtetések I. mellékletét (HL C 119., 2009.5.28., 7. o.): *2020-ig a négyéves kor és a kötelező általános iskolai oktatásba lépési életkor közötti gyermekek legalább 95 %-ának részt kell vennie a kisgyermekkori nevelésben.*
2008-ban a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel aránya Európában átlagosan 92,3 % volt.

8. a kisgyermekkori nevelésre és gondozásra vonatkozó európai szintű – adott esetben nemzetközi szervezetekkel együttműködésben folytatott – kutatás és adatgyűjtés ösztönzése annak érdekében, hogy a szakpolitika alakításának és a programok kidolgozásának tudományos megalapozottsága erőteljesebb legyen;

ENNEK MEGFELELŐEN FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY:

1. az e következtetésekben vázoltaknak megfelelően készítsenek helyi, regionális és nemzeti szintű elemzést és értékelést a kisgyermekkori nevelés és gondozás hozzáférhetőségéről, megfizethetőségéről és színvonaláról;

2. hozzanak intézkedéseket a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel általánossá tett, méltányos lehetőségének biztosítása, valamint a kisgyermekkori nevelés és gondozás színvonalának emelése céljából;

3. hosszú távú növekedésösztönző intézkedésként valósítsanak meg hatékony beruházásokat a kisgyermekkori nevelés és gondozás területén;

FELKÉRI A BIZOTTSÁGOT, HOGY:

1. támogassa a tagállamokat a bevált szakpolitikáknak és gyakorlatoknak a nyitott koordinációs módszer keretében történő azonosítása és cseréje terén;

2. erősítse meg a kisgyermekkori nevelés és gondozás területének tudományos megalapozottságát azáltal, hogy felhasználja a nemzetközi kutatások eredményeit, illetve azokat uniós szintű kutatásokkal egészíti ki, és könnyebben hozzáférhetővé teszi azok eredményeit;

3. az „Oktatás és képzés 2020” stratégia keretében kísérje figyelemmel a kisgyermekkori nevelésben való részvételre vonatkozóan ott megállapított referenciaérték, valamint a szélesebb körű hozzáférés és a magasabb színvonal tekintetében e következtetésekben meghatározott célok elérése irányába tett előrelépéseket, és számoljon be azokról;

TOVÁBBÁ FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY A BIZOTTSÁG TÁMOGATÁSÁVAL:

1. a nyitott koordinációs módszer segítségével folytassanak szakpolitikai együttműködést az érintett ágazatokkal (így például az oktatási, a kulturális, a szociális, a foglalkoztatási, az egészségügyi és az igazságszolgáltatási ágazattal), bevonva az összes érdekelt felet, és ennek keretében dolgozzanak ki olyan európai szintű, hivatkozási alapként használható eszközöket, amelyek segítik a kisgyermekkori nevelés és gondozás területére vonatkozó helyi, regionális és nemzeti szintű szakpolitikák kialakítását;

2. a jövőbeli pénzügyi keretre vonatkozó tárgyalások sérelme nélkül, a fent említett célkitűzések elérése céljából hatékony módon használják fel az egész életen át tartó tanulás és a kutatás területén e célra rendelkezésre álló uniós eszközöket, valamint az Európa 2020 stratégia céljaival összhangban az európai strukturális alapokat.